

Основни резултати секторске анализе на тржишту увоза, прераде, veleпродаје и малопродаје нафте и нафтних деривата

(ажурирано 27. октобра 2011. године)

На основу чл. 47. Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, бр. 51/09, у даљем тексту: Закон), и Одлуке Савета, Комисија је спровела анализу стања конкуренције на тржишту увоза, прераде, veleпродаје и малопродаје нафте и деривата нафте у Републици Србији у периоду 2008-2010. година. Комплетан извештај о секторској анализи, чији саставни део чине изведени закључци и усвојене препоруке, објављен је на интернет страни Комисије (www.kzk.gov.rs), у делу "Секторске анализе".

У посматраном периоду, законска регулатива у овој области задржала је у саму срж тржишне конкуренције, нарочито ценовне, и директно утицала на стварање и одржавање административних и техничких баријера за улазак на тржиште и пословање. Пракса честе измене прописа и замене постојећих баријера новим је неприхватљива, како са становишта правила заштите конкуренције, тако и са становишта стварања правне неизвесности у погледу будућих пословних потеза код учесника на тржишту. У посматраном периоду, ценовна конкуренција је највише била изражена код течног нафтног гаса (ТНГ), јединог деривата са потпуно слободним режимом увоза и формирања цена.

Производњу и прераду сирове нафте и производњу деривата нафте у Србији обавља само једно предузеће - Нафтна индустрија Србије (НИС). Као једини домаћи произвођач основних деривата нафте (МБ95, БМБ95 и Д2), НИС је искористио могућности прописане Уредбом о ценама деривата нафте и почетком 2010. године своје veleпродајне цене подигао до нивоа највиших прописаних veleпродајних цена основних деривата нафте без фискалних дажбина, чиме је учинио неисплативим даљу препродају ових деривата, ускративши својим конкурентима било какву зараду на veleпродајном нивоу.

Тржиште увоза и veleпродаје нафтних деривата који су на режиму слободног увоза (евро дизел, ТНГ) одликује постојање великог броја привредних субјеката који су регистровани за ову делатност. Ипак, концентрисаност увоза (а самим тим и трговине на велико) и код ових деривата је висока, тако да првих 10 увозника чини између 90-95 одсто укупног увоза посматраних деривата, осим у 2006. години, када је првих 10 чинило 70 одсто укупног увоза дизел горива. Из ових разлога, Комисија ће у наредном периоду посебну пажњу посветити контроли евентуалних концентрација на овом сегменту тржишта.

Велепродајне цене нафтних деривата биле су регулисане Уредбом о ценама деривата нафте која је престала да важи 31.12.2010. године. Уредбом је била регулисана и цена евро дизела, чији је увоз био слободан. Велепродајна цена деривата који је на режиму слободног увоза (ТНГ) формирала се слободно и била је превасходно одређена увозном ценом и зависним трошковима увоза.

Учесници на тржишту су током целог посматраног периода ниске марже код једне групе деривата (Д2, БМБ95 и МБ95) надокнађивали високим маржама код друге групе деривата (евро дизел и ТНГ). Посматрано у односу на 2008. годину, малопродајне марже су имале растући тренд, што је посебно карактеристично код евро дизела у 2010. години. Услед чињенице да је увоз евро дизела током целог посматраног периода био слободан, велепродајна цена се налазила знатно испод максимално прописане, са једне стране, док је малопродајна цена била одређена у максималном износу у складу са Уредбом, са друге стране.

Од момента примене нове методологије формирања велепродајних и малопродајних цена у 2010. години, у структури малопродајне цене преовлађује трансферна цена без акцизе и ПДВ-а, односно набавна цена, на коју се затим додају зависни трошкови набавке и малопродајна маржа (разлика у цени). Овако добијени износ, који представља продајну цену без акцизе и пореза (ПДВ), треба увећати за прописани износ акцизе, који варира у зависности од типа деривата, и за износ ПДВ –а (18 одсто).

Према подацима којима располаже Комисија, а који се односе на период у коме је предметна секторска анализа привођена крају (септембар 2011. године), просечан износ малопродајних маржи се кретао у интервалу од 8 до 12 евроценти по литру горива, у зависности о ком деривату је реч. Са друге стране, збирно учешће акциза и ПДВ-а у малопродајној цени еуродизела је износило близу 47 одсто, док је ово учешће код моторних бензина било још веће и достигало је 53 одсто. ***(1)**

На основу информација и података које је Комисији за заштиту конкуренције доставило Удружење нафтних компанија Србије, а који се односе на почетак октобра 2011. године, збирно учешће ПДВ-а и акциза у малопродајним ценама моторних бензина у Републици Србији, за гориво Евро премијум БМБ 95 износи 50,8 одсто, док за Премијум БМБ 95 износи 52,18 одсто. Када су у питању дизел горива збирно учешће ПДВ-а и акциза у малопродајним ценама износи 42,24 одсто за Евро дизел, а 44,54 одсто за гориво типа Д2. ***(2)**

Прометни сегмент нафтне привреде је изузетно конкурентан, посебно сегмент трговине на мало, захваљујући агресивнијем наступу већ присутних компанија у трговини на мало и њиховој тежњи за већим учешћем у трговини на велико. Конкуренција је веома развијена и то пре свега она неценовна, заснована на квалитету производа и пружених услуга. Ценовна конкуренција у малопродаји је током целог посматраног периода била опредељена важећим регулаторним оквиром. Ценовна конкуренција је била изражена код деривата који се налазе на режиму слободног увоза и чија се цена слободно формира на тржишту. Код деривата који се налазе на режиму обавезне куповине од НИС-а и чије су цене такође биле регулисане Уредбом, ценовне конкуренције није било све до 2010.

године, када су по први пут уочена извесна одступања од прописаних максималних малопродајних цена.

***(1) ИСПРАВКА:**

У претходном Саопштењу за јавност Комисије које је под истим насловом, објављено 11. октобра 2011. године, налази се нетачан податак да је збирно учешће акциза и ПДВ-а у малопродајној цени моторних бензина у септембру месецу ове године износило близу 47 одсто, а да је код Евро дизела оно било још веће и износило око 53 одсто. Те податке је на округлом столу "Стање на тржишту нафте и нафтних деривата, десет месеци након његове либерализације" саопштио представник Нафтне индустрије Србије, а Комисија их је уврстила у своју анализу. Накнадно је утврђено да је представник НИС, пермутовао проценте и типове горива, односно да је учешће ПДВ-а и акциза било ниже код Евро дизела (око 47 одсто), а да је оно код моторних бензина износило око 53 одсто. У овој, ажурираној верзији **Основних резултата секторске анализе на тржишту увоза, прераде, велепродаје и малопродаје нафте и нафтних деривата** првобитна грешка је исправљена.

***(2) ДОПУНА:**

Податке који се односе на октобар 2011. године и којих није било у претходној верзији саопштења, Комисији је доставило Удружење нафтних компанија Србије

Комисија за заштиту конкуренције
Београд, 27. октобар 2011.